

Teksts GUNDEGA GAUJA

Karaliskais īriens

Henley Royal Regatta ir pasaulē prestižākās airēšanas sacensības. Tām ir teju divsimt gadu senas tradīcijas, un par nokļūšanu šajā regatē sapņo airētāji no visas pasaules. Šovasar regati pirmo reizi apmeklēja arī oficiāli ielūgts Latvijas pārstāvis. **HENRIJA BUKAVA** mērķis – rast iespējas šajā elitārajā airētāju mekā iepeldēt arī Latvijas sportistiem.

STARMEŠU GAISMĀ

Henley Royal Regatta notiek Temzas upē apmēram stundas braucienā no Londonas – skaistā pilsētiņā Henlija pie Temzas. Man kā Latvijas Airēšanas federācijas prezidentam bija unikāla iespēja šovasar piedalīties šajā pasākumā, un es varu teikt, ka šī regate nelīdzinās nevienām airēšanas sporta sacensībām. Tā patiesi ir īpaša, un sajūta tajā ir karaliska. Šī regate pirmo reizi notika 1839. gadā, un kopš tā laika regates tradīcijas ir izkoptas gandrīz divsimt gadu garumā, turklāt tai vienmēr ir bijis patrons no karaliskās ģimenes.

Par karalisko regati tā kļuva 1851. gadā, un šo statusu tai piešķīra princis Alberts. Kopš tā laika regati dēvē par Henlijas Karalisko regati, un šobrīd jau daudzus gadus desmitus tās patronese ir karaliene Elizabete II. Kopš sacensību dibināšanas tas ir bijis ikgadējs notikums, kuru spējuši pārtraukt vien

divi Pasaules kari un kovida pandēmija. Regate ir ne tikai elites airētāju un šā sporta entuziastu ikgadējie tikšanās svētki, bet arī viens no centrālajiem vasaras notikumiem britu sabiedriskajā dzīvē.

Sacensību dienās šo notikumu jūt jau Londonā, kur centrālajā dzelzceļa stacijā vērojami sapucējušies cilvēki, tērpušies īpašajās airēšanas klubu žaketēs, un visiem ir skaidrs, kurp viņi dodas. Tie ir svētki ne tikai airētājiem, bet arī tiem, kas jau sen beiguši airēt, un visiem tiem, kas ir airēšanai riņķī apkārt, – ģimenēm, draugiem. Tenisa pasaulē prestižākās sacensības ir Vimbldonas turnīrs, bet airēšanā – Henlijas regate. Tajā latvieši vēl nekad nav startējuši, vismaz man šādas informācijas nav. Regati apmeklēju kā Airēšanas federācijas prezidents un *chairman guest*

Stāsta **HENRIJS BUKAVS**, uzņēmējs, Latvijas Airēšanas federācijas prezidents.

jeb rīkotāju lūgtais viesis – biju viņiem tāds eksotisks viesis no ļoti mazas valsts. Uzzināju organizētājus, pēc neatbildētas ziņas darīju to atkārtoti, pieklājīgi norādot savu mērķi iepazīt šo pasākumu. Organizētāji atsaucās, laipni visu izskaidroja, un pie izejas mani jau gaidīja biļetes *Stewards Enclosure* zonā – īpaši aicināto un klubu biedru zonā. Tā ar nelielu neatlaidību un patiesu interesi par airēšanu šovasar nokļuvi tur, kur vēlas nonākt katrs airētājs.

AIRĒ KĀ VELLĪ

Pat visprofesionālākie Eiropas un pasaules mēroga airētāji pārkārto savus grafikus un izlaiž citas sacensības, lai attiecīgajā laikā varētu būt tieši šeit. Vēsturiski sākās kā vienas dienas sacensības, šobrīd tās notiek sešas dienas. Tā laikā vērojami apmēram trīs simti dažādu startu, kad sacensties upē dodas airētāju vieninieki, divnieki, četrinieki un astoņnieki. Sportisti šai regatei var pieteikties paši vai arī viņus īpaši uzaicina, bet galavārds par dalību ir organizatoriem, jo uzdevums ir nodrošināt pilnvērtīgas

sacensības un līdzvērtīgu pretinieku cīņu. Te ierodas dalībnieki pārsvarā no valstīm ar senām airēšanas tradīcijām – Anglijas, Amerikas, Jaunzēlandes, Austrālijas –, šīs valstis iznes šo sportu pasaulē, rīko regates, bet Henlijas regate Anglijā ir visspožākā no tām. Tajā ir plaši pārstāvētas lielās universitātes, jo airēšana vēsturiski ir universitāšu sports. Te savā starpā sacensties ierodas Kembridžas, Oksfordas, Hārvarda, Jēlas un

citu augstskolu izlasu komandas, kā arī māsteri (veterāni), kas knapi tiek iekšā laivā, bet, kad tiek, tad tālāk airē kā velli! Pabiju pasākumā divas dienas un ieguvu tādas iespaidus, par kuriem iepriekš pat nebiju domājis, jo airēšana kā sporta

veids skatītājiem no malas var nešķist tik atraktīva kā citi sporta veidi, kuros lielāku dinamiku sajūtu piešķir televīzijas daudzās kameras. Airēšana ir diezgan liels fizisks darbs un garīga cīņa ar sevi. Distance ir gara – divi kilometri –, un tas ▶

TENISA PASAULĒ PRESTIŽĀKĀS SACENSĪBAS IR VIMBLDONAS TURNĪRS, BET AIRĒŠANĀ – HENLIJAS REGATE. TAJĀ LATVIEŠI VĒL NEKAD NAV STARTĒJUŠI...

ir kārtīgs iriens. Sacensībās tās it kā ir tikai 6–8 minūtes, taču viss notiek ultraaugstā slodzē. Te arī tiek laboti un sasniegti jauni rekordi, un izšķirīgajiem fināla braucieniem seko grandioza apbalvošanas ceremonija. Uzvarētāju vārdi tiek iegravēti simtgadīgos sudraba kausos, kas neaizceļo pie uzvarētājiem, bet paliek regates īpašumā un tiek izlikti apskatei uz vietas. Naudas balvu te nav, jo apbalvojums ir iespēja vispār piedalīties šajās sacensībās un iegūtais gods.

DŽENTLMENU PASĀKUMS
Pasākumu kopumā apmeklē apmēram 300 000 skatītāju. Tas ir milzīgs daudzums cilvēku, ņemot vērā, ka šis sporta veids nav komerciālāko un publiskāko vidū. Pasākumā apmeklētāji nokļūst ar īpašiem rīkotāju ielūgumiem, kluba dalības biedra statusu vai arī nopērkot biļeti. Noteikti ir jāievēro stingrs džentlmeņu *dresscode*, ja neizskatīsies atbilstoši – netiksi ielaists. Bijušajiem un esošajiem airētājiem tā ir iespēja sapucēties

NOTEIKTI IR JĀIEVĒRO STINGRS DŽENTLMENU *DRSSCODE*, JA NEIZSKATĪSIES ATBILSTOŠI – NETIKSI IELAISTS.

savā airēšanas kluba žaketē un uzvalkā, pārējiem vīriešiem jābūt žaketē un auduma biksēs, uzvalkā, kaklasaitē, slēgtās kurpēs, sievietes tērpiņas kleitā zem ceļgaliem, bikškostīmā – cepure nav obligāta, bet ļoti vēlama. Džinsos, legingos un T kreklā pasākumā neiekļūt, tādus viesus ņem uz Henlījas pilsētas veikalniem apģērbties kā nākas. Henlīja ir ļoti skaista pilsētiņa, tai piešķirts tituls *Skaistākā pilsētiņa ārpus Londonas*, un tās veikaliņos var nopirkt atbilstošu regates apģērbu. Interesanti, ka pūli var redzēt arī tiešām vecas kluba žaketes – pat saplēstas un netīras pēc senu uzvaru svinībām, bet tam ir atkal savs stāsts. Ja žakete ir ar vēsturi un daudz pieredzējusi, vecie kluba biedri var tās nodot tālāk mantojumā no paaudzes paaudzē jaunajiem kluba biedriem. Tas ir īpašs lepnums, ja tev mugurā ir tāds eksemplārs.

PAR AIRĒŠANAS KLUBU ŽAKETĒM un to vēsturi pasaulē tiek izdotas pat īpašas grāmatas, piemēram, *Rowing Blazers* u. c.

MANA KUNDZE ANTA BUKAVA bija līdzās un nemitīgi saņēma komplimentus par tik atbilstošu regates apmeklētājas tērpu.

APBALVOŠANAS CEREMONIJĀ kausu svinīgo iznešanu uztic īpaši gērbtiem kausnešiem baltiem cimdiem rokās.

AUSTERES UN ŠAMPANIETIS

Distance ir gana gara, un tā daļās regates skatītāju zonā un *Stewards' Enclosure* kluba zonā. Tajā tiek tikai biedri un viesi ar īpašajiem ielūgumiem. Interesanti, ka arī sportista vai komandas sponsora statuss tev nedod tiesības tur atrasties. Tas ir pasākuma rīkotāju klubs, un, lai tiktu tajā uzņemti, gribētāji stāv rindā pat gadiem. Kad esi uzņemts – vari vērot regati no vislabākās vietas. Tas viss piedod pasākumam elitārismu un sajūtu, ka runa nav tikai par naudu. *Stewards' Enclosure* viesiem ir iespēja izvēlēties, no kurienes vērot sacensības, – to var darīt no skatītāju tribīnes, jūras velšu restorāna, kur viesi ēd austeres, dzer dārgu šampanieti, bet var iet uz demokrātiskākajiem džina bāriem. Gar pašu upes krastu vairākās rindās izvietoti

saliekamie atpūtas krēsli, kuros cilvēki sēž, skatās, bauda dzērienus un jūt līdzī, kā citi svīst. Var arī sēdēt upes otrā krastā šat savā laivā, uzklāt galdiņu, piknikot un vērot sacensības, uzsaucot, aplaudējot un uzmuntrinot savu favorītu. Kopumā visapkārt notiek īsts festivāls – skaisti gērbti cilvēki bauda dzīvi un sportu. Mobilo telefonu lietošanai ir ierobežojumi, lai netraucētu pasākumu, tāpēc neviens negarlaikojas – visi savā starpā komunicē, spīdē, satiekas, tur ir tādas emociju vibrācijas! Visa tā norise ir tāda karaliska un britu stilā, jo – no rīta airēšana, tad pusotras stundas pusdienas. Tad atkal notiek airēšana un seko *tea time*, kad visi iet stundu dzert tēju, un tad atkal turpinās airēšana. Pasākums katru dienu tiek atspoguļots īpašā TV kanālā, uz vietas strādā žurnālisti no visas pasaules.

EMOCIJU VIĻŅI

Tā kā upe tur ir visai šaura, sacensības ir īpatnējas ar to, ka ūdenī vienlaikus sacenšas tikai divas laivas, un skatītājiem tas dod iespēju būt tam visam ļoti tuvu. Tu burtiski dzirdi, kā airētāji elpo, elso, kā airi iet pa ūdeni un tu pats pilnīgi dabū sviedru sajūtu. Airētāji iziet uz starta ik pēc desmit minūtēm, uz lieliem ekrāniem var redzēt visu distanci – kā viņi iziet no starta, kā airē, kā tuvojas finišam. Kad tuvojas galamērķim un galvenajām tribīnēm, cilvēki sāk aplaudēt, visādi atbalstīt. Ja distance starp airētājiem ir pietiekami liela – tik un tā turpina aplaudēt, ceļas kājās, tā ka gods tiek gan uzvarētājiem, gan zaudētājiem. Ja cīņa ir sīva, laivas iet gandrīz blakus, tad ir īsta emociju vētra – kliez, svilpj, bet tiesneši skatās foto-finišu, kuras laivas priekšgala bumbulis pirmais šķērsojis līniju. Man ļoti patika vērot emocijas un skatītāju izpratni par šo sportu. Airēšana ir fiziski ļoti grūts sporta veids, kur dominē

spēka izturība un sacīkste notiek ļoti augstā pulsa režīmā. Nereti pēdējos 500 metros airētājs jau ir gandrīz tādā kā pus-samaņā. Ir daudzi sportisti, kas pēc sacensībām ģībst, sevišķi, ja ir karsta diena, jo slodze ir milzīga. Tāpēc aiz airētājiem laivā brauc tiesnesis, kas pie-skata laivas pareizu trajektoriju distancē un sportistu stāvokli pēc finiša. Ja pēc finiša sportists nedod zīmi par problēmām, tad tiesnesis paceļ balto karogu sportistam un finiša tiesnesim, un tas nozīmē, ka brauciens ir beidzies, viss ir kārtībā. Distancē visiem sportistiem ir smagi, tāpēc emocijas pēc finiša ir dažādas – viens ir pārguris, saliecies atgūst elpu un vispār nevar parunāt, citam vēl ir palicis spēks priecāties, apkāmpot komandas biedru, uzstāt pa ūde-ni. Sena airētāju tradīcija ir no finiša plosta mest ūdeni stūr-manī vai visai komandai salēkt ūdenī pašiem. Zaudētāji parasti stāv ar nokārtu galvu, kāds raud, bet visi draugi un radinieki tik un tā atbalsta un aplaudē,

komandai atgriežoties *ēlingā* (laivu māja airētājiem). Tā ir īsta drāma, spēcīgi skati.

AIRIS UZ LABĀKU DZĪVI

Uz apbalvošanu visi airētāji ierodas uzvalkā. Simtgadīgos kausus iznes svinīgā ceremonijā īpaši ģērbti kausu sargi baltiem cimdziem rokās. Bija ļoti inte-resanti lasīt senos gravējumus. Ļoti iedvesmojoši ir tas, ka ap-balvošanas runu vienmēr saka ne tikai regates priekšsēdētājs, bet arī kāds dzīvē realizējies bijušais regates dalībnieks vai sportists. Šoreiz tā bija civilās inženierijas akadēmike, triatlo-niste Sāra Springmena – tā bija

spēcīga runa. Airēšanai šo cil-vēku dzīvē ir liela nozīme, jo šis sports ir viens no veidiem, kā jaunietim nonākt prestižākajās starptautiskajās universitātēs un tādējādi gūt labu izglītību. Viņi tur nonāk un var mācīties tikai tāpēc, ka viņi ir airētāji! Tādējādi airēšana daudziem ir bijusi kā ceļazīme uz labāku dzīvi. Kā zināms, airēšanas sports arī nodrošina propor-cionāla auguma izveidi, staltu stāju. Pretēji mītam, ka airētā-jam galvenais ir plecu un roku spēks, šis sports ir unikāls, jo trenē vairāk nekā 80 procentus visu muskuļu. Vienlaikus tiek nodarbinātas un trenētas kājas,

mugura, prese, rokas, krūtis. «Braucot» pa slidošo soliņu, spiežot kājas un velkot klāt airus, tiek iesaistīts viss ķerme-nis, pat sejas muskuļi. Tiesa, ai-rētājus jau sākotnēji atlasa stal-tus, garus – tāds, kam var būt lielāks īriens. Taču šis sports augumu izveido vēl atlētiskāku.

LATVIEŠI TUVOJAS

Mans mērķis ir izcelt airēšanu Latvijā no aizmirstības, kur tā pamazām nonākusi pēc neat-kaņības atjaunošanas. Padomju laikos šim sportam Latvijā bija izveidota spēcīga tehniskā un in-ventāra bāze, bet pēc tam iestā-jās pārrāvums. Šobrīd Latvijā ar airēšanu var nodarboties četrās pilsētās – Rīgā, Jūrmalā, Jelgavā un Daugavpilī – kopā deviņos airētāju klubos un sporta skolās. Man sapnis ir redzēt airēšanas mačus Daugavā starp RTU un LU studentiem, taču līdz tam vēl daudz darāmā. Airēšana ir ideāls sports vīrietim jebkurā vecumā, sevišķi, ja vairs nevelk uz kon-takta sporta veidiem, negribas traumēties.

VECĀKAJĀM KAUSU UZVARĒTĀJU GRAVĪRĀM ir vairāk nekā 100 gadu, un tās no kausu pulēšanas jau grūti salasīt.

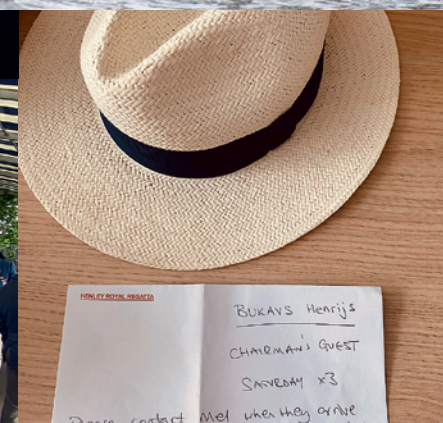

BIJA MILZĪGS PRIEKŠ DZIRDĒT REGATES PRIEŠSĒDĒTĀJU PIEMINAM MŪS: «LATVIA — WE HAVE BEEN WAITING FOR YOU SO LONG!»

Henlījas regatē man bija brī-nišķīga iespēja aprunāties tieši ar regates vadību, piedalīties oficiālajās vakariņās, un man bija milzīgs prieks dzirdēt šīs regates priekšsēdētāju piemi-nam mūs un sakām: «*Latvia — we have been waiting for you so long!*» jeb *Latvija — mēs jau sen jūs te gaidījām!* Tas bija pavisam īpaši, ņemot vērā,

ka tieši šogad mēs airēšanai Latvijā atzīmējam 150 gadus! Šobrīd esam vienojušies, ka Latvija varētu kvalificēties da-lībai kādā no laivu klasēm. Tā noteikti varētu būt, piemēram, mūsu lieliskā latviešu spor-tiste, U-19 bronzas ieguvēja Eiropā un 4. vietas ieguvē-ja pasaulē talantīgā airētāja Laine Rumpe. Viņa šobrīd ir

ŠIS IR ĻOTI SVARĪGS VĪRS – Henley Royal Regatta arbitrs Džons G. Hedžers (John G. Hedger).

mūsu labākā airētāja. Laine re-gatē varētu kvalificēties vieni-nieku braucieniem. Viss nebūs tik vienkārši, tas prasīs saga-tavošanos, bet vīrs mērķis ir, lai latviešiem ir iespēja pieda-līties. Un vispār – kā Krīšjāna Valdemāra teiktajā: «Brauciet, latvij, jūrīnā!» Te ir tas pats stāsts – jābūt gribēšanai, jo tā ir iespēja. Tiešām ceru, ka mēs Henlījas regatē drīz bū-sim ne tikai skatītāju, bet arī dalībnieku lomā. 🇱🇻

Regates mīļotājiem: hrr.co.uk
Airētgrībetājiem: rowing.lv